

DOKUMENT ILAC

ILAC-G19:08/2014

Moduly ve forenzním procesu
Modules in a Forensic Science Process

Překlad ČIA - prosinec 2015

ČESKÝ INSTITUT PRO AKREDITACI

obecně prospěšná společnost

Tento dokument je českou verzí dokumentu ILAC-G19:08/2014 z prosince 2015. Překlad byl zajištěn Českým institutem pro akreditaci.

Citované normy

ISO/IEC 17020:2012 zavedena v ČSN EN ISO/IEC 17020:2012 (01 5260) Posuzování shody – Požadavky pro činnost různých typů orgánů provádějících inspekci

ISO/IEC 17025:2005 zavedena v ČSN EN ISO/IEC 17025:2005 (01 5253) Posuzování shody – Všeobecné požadavky na způsobilost zkušebních a kalibračních laboratoří

ISO/IEC 17011:2004 zavedena v ČSN EN ISO/IEC 17011:2005 (01 5258) Posuzování shody – Všeobecné požadavky na akreditační orgány akreditující orgány posuzující shodu

Upozornění na národní poznámky k překladu

V příloze A byla doplněna informativní národní poznámka.

ILAC – Mezinárodní spolupráce pro akreditaci laboratoří

ILAC je mezinárodní autoritou pro akreditaci laboratoří a inspekčních orgánů, s členskou základnou tvořenou akreditačními orgány a organizacemi zainteresovaných stran z celého světa.

ILAC poskytuje infrastrukturu, která podporuje celosvětové prokazování odborné způsobilosti a rovnocennosti zkušebních (včetně lékařských) a kalibračních laboratoří, inspekčních orgánů a dalších organizací, které spolupracují s laboratořemi a inspekčními orgány prostřednictvím akreditace. Akreditace laboratoří a inspekčních orgánů podporuje činnosti v rámci jednotlivých ekonomik i mezi nimi, včetně obchodu, ochrany zdraví, bezpečnosti a životního prostředí, ve prospěch veřejnosti. Jejím základním cílem je zajistit důvěru v odbornou způsobilost subjektů provádějících tyto aktivity.

Dohoda ILAC je mezinárodní, mnohostranná dohoda o vzájemném uznávání akreditovaných orgánů. Zúčastněné akreditační orgány se zavazují podporovat uznávání kalibračních, zkušebních a inspekčních zpráv vydávaných rovnocennými akreditovanými subjekty. Každý z akreditačních orgánů prochází vzájemným hodnocením v souladu s pravidly a postupy ILAC dříve, než se stane signatářem dohody ILAC.

ILAC si cení klíčových, alternativních a podpůrných činností regionálních spolupracujících členů při uskutečňování jejich vizí, poslání, cílů a souvisejících strategií. Členové tohoto regionálního orgánu pomocí implementace vzájemně uznaných multilaterálních dohod poskytují všechny zdroje pro vzájemné hodnocení a mnoho technických podnětů do dokumentů ILAC.

© Autorská práva ILAC 2014

ILAC podporuje oprávněnou reprodukci této publikace nebo jejích částí těmi organizacemi, které si přejí používat tyto materiály v oblastech týkajících se vzdělávání, standardizace, akreditace, jakož i pro jiné účely relevantní k odborným znalostem nebo činnosti ILAC. Dokument, v němž bude reprodukován materiál uveden, musí obsahovat prohlášení potvrzující příspěvek ILAC k tomuto dokumentu.

Organizace, které potřebují povolení k reprodukci materiálů z publikací ILAC, musí kontaktovat předsedu nebo sekretariát ILAC písemnou formou, například e-mailem. Požadavek o povolení k reprodukci má jasně stanovit:

- 1) publikaci ILAC nebo její část, pro které je povolení požadováno;
- 2) kde se reprodukováný materiál objeví a k čemu bude použit;
- 3) zda dokument obsahující předmětný materiál ILAC bude rozšiřován komerčně, kde bude rozšiřován či prodáván a v jakém množství;
- 4) jakékoliv další základní informace, které mohou pomoci ILAC udělit povolení.

Povolení k reprodukci tohoto materiálu se týká pouze toho, co bylo specifikováno v původní žádosti o toto povolení. Jakékoliv odchylky vůči uvedenému použití materiálu musí být ILAC oznámeny předem písemně pro dodatečné povolení.

ILAC si vyhrazuje právo odmítnout povolení bez uvedení důvodů tohoto odmítnutí. ILAC neodpovídá za jakékoliv použití svých materiálů v jiných dokumentech.

Jakékoliv porušení výše zmíněného povolení k reprodukci nebo jakékoliv neoprávněné použití materiálů ILAC je přísně zakázáno a může vyústit v právní žalobu.

K získání povolení nebo další pomoci kontaktujte laskavě:

The ILAC Sekretariat

PO Box 7507

Silverwater NSW 2128

Australia

Telefon: +61 2 9736 8374

E-mail: ilac@nata.com.au Internet: www.ilac.org

OBSAH

ÚVOD	4
ÚČEL	4
AUTORSTVÍ	4
1. Předmět dokumentu.....	5
2. Termíny a definice	6
3. Obecný návod společný pro všechny moduly činností ve forenzním procesu	9
4. Moduly činností ve forenzním procesu	17
4.1. Prvotní diskuse týkající se řešení na místě činu	18
4.2. Provedení prvotních kroků na místě činu	19
4.3. Vytvoření strategie ohledání na místě činu	20
4.4. Provedení ohledání na místě činu	23
4.5. Posouzení nálezů z místa činu a zvážení dalšího ohledání.....	25
4.6. Interpretace a uvádění zjištění z místa činu.....	26
4.7. Vyšetřování a zkoušky.....	26
4.8. Interpretace výsledků vyšetřování a zkoušek	29
4.9. Zpráva z vyšetřování a zkoušek včetně interpretace výsledků.....	30
Příloha A: Příklady oborů, kterými se forenzní skupina zabývá.....	33
Příloha B: Literatura.....	35
Příloha C: VZÁJEMNÉ ODKAZY.....	36

ÚVOD

ILAC G19, Směrnice pro forenzní laboratoře, byla uveřejněna v roce 2002 za účelem poskytnutí návodu laboratořím působícím v oblasti forenzní analýzy a zkoumání. Jedná se o návod při aplikaci normy ISO/IEC 17025. V říjnu 2007 se společné valné shromáždění IAF a ILAC usneslo, že bude vytvořen jediný dokument na nejvyšší úrovni, který bude celkově upravovat forenzní proces a poskytne návod pro ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025 v oblastech, kde se činnosti překrývají. Tento návod vychází z pokynů k ISO/IEC 17020 pro ohledání na místě činu, připravených Evropskou akreditací (EA) a European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) (EA-5/03), a z ILAC G19 pro forenzní laboratoře. Vypracováním dokumentu byla pověřena pracovní skupina č. 10, akreditační výbor ILAC (ILAC AIC WG10).

Požadavek na jednotný dokument upravující forenzní proces jako celek a poskytující společný návod pro ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025 v oblastech, kde se činnosti překrývají, znamená, že běžný návod ve formátu „článek-po-článku“ není pro tento případ nejvýhodnějším přístupem. Vzhledem k tomu, že ve forenzní praxi neexistuje jasné a důsledné rozlišení mezi činnostmi prováděnými na místě činu a těmi, které probíhají ve forenzní laboratoři, ani neexistuje jasné a důsledné rozlišení lokalit pracovníků zapojených do těchto činností, je vytvoření návodu komplikované. Proto zkoušky mohou probíhat na místě činu a obecné ohledání stop zajištěných na místě činu může probíhat ve forenzní laboratoři. Stejně platí, že pracovníci ohledávající místo činu mohou být součástí forenzní laboratoře nebo mohou pracovat v rámci samostatného orgánu.

Akreditační orgány si mohou zvolit, pokud je to vhodné, akreditační programy, které jsou založeny na ISO/IEC 17025 a/nebo ISO/IEC 17020 pro různé části forenzního procesu. Avšak akreditační orgán má jasně stanovit, kterou normu zamýšlí použít pro jednotlivé části forenzního procesu, a zajistit, že jsou o tom všechny organizace žádající o akreditaci jasně informovány. Akreditační orgány mají, na základě existence či absence zkoušek v daném segmentu forenzního procesu, náležitě aplikovat ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025.

Termín „musí“ je v tomto dokumentu užíván v situacích odpovídajících požadavku ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025. Termín „má“ se používá pro označení doporučení, které je obecně přijatou praxí ve forenzním procesu.

ÚČEL

Účelem tohoto dokumentu je poskytnout návod pro laboratoře, skupiny provádějící ohledání na místě činu a jiné osoby zapojené do procesu vyšetřování a znaleckého zkoumání ve forenzním procesu při použití ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025, dále jen forenzní skupiny.

AUTORSTVÍ

Tento dokument byl sepsán na základě konzultací s pracovní skupinou č. 10 akreditačního výboru ILAC a schválen k vydání Generálním shromážděním ILAC v roce 2014.

1. PŘEDMĚT DOKUMENTU

Tento návod upřesňuje cíle forenzního procesu a řadu kroků od okamžiku, kdy je událost oznámena forenzní skupině do prezentace nálezů společně s popisem činností provedených v jednotlivých krocích.

Tento návod nespécifikuje, která mezinárodní norma má být použita pro činnost, kterou provádí forenzní skupina. Tato specifikace je záležitostí subjektu posuzování shody a příslušného akreditačního orgánu. Veškeré zkoušky prováděné v rámci ohledání místa činu musí být prováděny podle zdokumentovaných postupů. V případě využití ISO/IEC 17020 budou tyto postupy pokryty, pokud budou vzata v úvahu příslušná ustanovení ISO/IEC 17025.

Forenzní skupina může provádět kombinaci činností uvedených v tomto návodu. Akreditace, jež má být udělena, musí být založena na činnostech, které forenzní skupina uvedla ve své žádosti o akreditaci, a akreditační orgán musí aplikovat návod, který se týká pouze takovýchto činností.

Tyto činnosti mohou zahrnovat zkoumání širokého rozsahu stop/látek a vyžadovat odborný posudek v různých oborech. V příloze A je uvedena tabulka s příklady forenzních oborů, které forenzní skupina může využít.

Techniky používané při zkouškách forenzního materiálu pokrývají širokou oblast od vizuálního ohledání až po komplikované instrumentální postupy.

Forenzní proces

Forenzní proces zahrnuje, ale není omezen na:

- prvotní rozhovor týkající se řešení na místě činu;
- provedení prvotních kroků na místě činu ;
- vytvoření strategie ohledání na místě činu;
- realizaci ohledání na místě činu;
- posouzení stop z místa činu a zvážení dalšího ohledání;
- interpretaci a prezentaci stop z místa činu;
- ohledání, zkoušení a předběžné testování (včetně náležitého posouzení případu);
- interpretaci výsledků ohledání a zkoušek;
- prezentaci dat z ohledání a zkoušek včetně interpretace výsledků.

Tento dokument vychází z činností, které se mohou vykonávat během výše uvedených fází, ale nedefinuje časový harmonogram pro dokončení jednotlivých činností. Byl vytvořen, aby poskytl dodatečný návod pro konkrétní části v rámci ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025, a neopakuje požadavky těchto norem uvádějících dostatečné vysvětlení. Usiluje o poskytnutí interpretace nebo vysvětlení a má být využit současně s ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025, je-li to vhodné.

Forenzní skupina může mít jeden systém managementu pro všechny své činnosti a všechny normy upravující způsobilost, podle nichž pracuje, tj. ISO/IEC 17020 a ISO/IEC 17025.

2. TERMÍNY A DEFINICE

Mnoho významů a pojmů ve forenzním procesu je popsáno termíny nebo je stanoveno způsobem, který není důsledný ve všech jurisdikcích. Tento návod tudíž stanovuje termíny za účelem společného porozumění jejich významu.

2.1. Způsobilost

Způsobilost je prokázání schopnosti využívat znalostí, dovedností a, kde je to potřeba, i osobních vlastností.

2.2. Kontaminace

Kontaminace je nežádoucí přítomnost látek nebo stopových materiálů v důkazech v kterémkoliv okamžiku forenzního procesu.

2.3. Smlouva

Smlouvou může být jakákoliv písemná nebo ústní dohoda o poskytování forenzních služeb.

Poznámka: Smlouva nemusí být nutně spojena s platbami za služby, může být zákonem požadována a může být vyžadován její soulad s místními, regionálními nebo národními právními požadavky.

2.4. Soudní prohlášení

Soudní prohlášení je písemnou zprávou s výsledky a interpretacemi forenzních zkoušek/ohledání, která je předkládána soudu. Tyto zprávy mohou mít formální úpravu, která je předepsána legislativou, a mohou být v elektronickém formátu. Tato prohlášení mohou být také předkládána policejnímu vyšetřovateli a bezpečnostním složkám, pracovníkům justice a ostatním zainteresovaným stranám.

2.5. Závažná zjištění

To jsou pozorování a výsledky, které mají významný dopad na učiněné závěry a poskytnuté interpretace a stanoviska. A navíc tato pozorování a výsledky nemohou být opakovány nebo kontrolovány při absenci stop nebo vzorků, vzhledem k tomu, že by mohly být interpretovány rozdílně.

2.6. Zákazník

Zákazníkem je obvykle organizace a/nebo osoba žádající forenzní skupinu provést celý forenzní proces nebo jeho konkrétní část. Pojem rovněž zahrnuje termín „klient“, kterým může být interní zákazník. Dále může být za zákazníka považován pracovník, který práci vyžadovuje na základě právního mandátu (např. soudního opatření) nebo pokud výsledky ohledání/zkoušení mají být poskytnuty pracovníkovi justice.

2.7. Vybavení

Vybavení znamená všechny nástroje, přístroje, software, činidla a chemikálie, které jsou použity v rámci forenzního procesu a které musí být monitorovány a kontrolovány.

2.8. Zkoumání/zkouška

Zkoumání/zkouška v tomto dokumentu se používá pro vzorkování, analýzu, vizuální kontrolu, porovnání, interpretace a stanoviska.

2.9. Stopa

Stopou je položka nebo vzorek, které byly odebrány v rámci šetření/ohledání. Toto zahrnuje vše, co bylo získáno ve forenzním procesu, včetně stěrů, celých předmětů a smetí, dále může zahrnout odvozené položky jako odlitky stopy (otisků nohou) a otisky prstů. Stopy mohou být někdy nazývány také „důkazy“.

2.10. Prostory

Prostorem je jakékoliv fyzické prostředí použité pro ochranu celistvosti důkazů, provedení zkoušení nebo podporu všech ostatních aspektů forenzního procesu, například stálé prostory, kanceláře, stany, sklady, mobilní kanceláře, mobilní laboratoře, vozidla forenzní skupiny.

2.11. Forenzní skupina

Forenzní skupina je právní osobou nebo definovanou součástí právní osoby, jež provádí jakoukoliv část forenzního procesu.

2.12. Nestrannost

Aktuální a vnímaná přítomnost objektivitu.

Poznámka 1: Objektivita znamená, že konflikty zájmů neexistují nebo jsou vyřešeny tak, aby nepříznivě neovlivňovaly následné činnosti forenzní skupiny.

Poznámka 2: Mezi další termíny, které jsou užitečné při vyjadřování neustrannosti, patří: objektivita, nezávislost, absence konfliktu zájmů, absence zaujatosti, nepřítomnost předsudků, neutralita, férovost, tolerantnost, nezaujatost, odstup a vyváženost.

2.13. Vyšetřovatel

Odborně způsobilá osoba provádět ohledání místa činu. Jedná se o policistu provádějícího ohledání místa činu.

Poznámka: Tímto pojmem není myšlen vyšetřovatel v terminologii Policie ČR.

2.14. Nevyhovující zkoumání a zkoušky

Nevyhovující zkoumání a testy se týkají všech aspektů práce forenzní skupiny, včetně ohledání místa činu, laboratorního zkoumání, vzorkování, zkoušek, výsledků nebo znaleckých posudků, které nejsou ve shodě s politikami nebo postupy forenzní skupiny nebo s odsouhlasenými požadavky zákazníka. Příkladem je použití zařízení, které neodpovídá specifikaci, špatná identifikace drog nebo nesprávná interpretace krevní charakteristiky.

2.15. Objektivní zkoumání/zkouška

Objektivní zkoumání/zkouška je takové šetření, které je po zdokumentování a validaci dále kontrolováno tak, aby mohlo být prokázáno, že všichni příslušní proškolení pracovníci získají v rámci stanovených mezí stejné výsledky. Tyto stanovené meze jsou vztaženy jak k určitým hladinám významnosti, tak k číselným hodnotám.

Objektivní zkoumání/zkoušky budou kontrolovány prostřednictvím:

- dokumentace zkoumání/zkoušky;
- validace zkoumání/ zkoušky;
- výcviku a oprávnění pracovníků;

- údržby zařízení a tam, kde je to vhodné, prostřednictvím kalibrace zařízení;
- používání odpovídajících referenčních materiálů;
- zajištění směrnic s interpretacemi;
- kontroly výsledků;
- přezkušování způsobilosti pracovníků;
- zaznamenávání výkonnosti zařízení spojených se zařízením/zkouškou.

Vizuální kontrola, kvalitativní zkoumání, srovnávací zkoumání a počítačová simulace jsou zahrnuty v rámci definice objektivního zkoumání/zkoušky. V tomto dokumentu termín zkoumání nebo zkouška odkazuje na objektivní zkoumání.

2.16. Referenční sbírky

Referenční sbírky jsou sbírkami stabilních materiálů, látek, objektů nebo artefaktů známých vlastností nebo původu, které mohou být využívány při určování vlastností nebo původu neznámých položek.

2.17. Referenční materiál

Referenční materiál je materiál dostatečně homogenní a stabilní ve vztahu k jedné nebo více specifikovaným vlastnostem, které byly definovány jako vhodné pro zamýšlené využití v procesu měření.

2.18. Vzorkování

Vzorkování je stanovený proces, kdy část látky, materiálu nebo produktu je odebrána za účelem zkoušení celku pomocí reprezentativního vzorku. Proces má být, pokud je to možné, založen na validních statistických technikách. Vzorek je část odebraná z celku za účelem zkoumání/zkoušení stanovujícího vlastnosti tohoto celku. Ve forenzní oblasti se pojem „vzorek“ používá také pro objekty shromážděné jako stopy nebo pro jejich části. Tyto stopy mohou být shromážděny s použitím kritérií lišících se od konvenčních statistických kritérií, například vzorky shromážděné na místě činu. V tomto dokumentu bude termín vzorkování použit pro oba účely.

Za účelem stanovení vzorků, které je nutné odebrat, a pořadí provedení různého vzorkování je vyžadována strategie vzorkování, plán vzorkování a postupy vzorkování.

Strategie vzorkování je celkovým přístupem ke vzorkování.

Plán vzorkování je metoda implementace strategie vzorkování.

Postup vzorkování je metoda použitá pro získání vzorku.

2.19. Místo činu

Termín „místo činu“ se používá pro identifikaci místa události před stanovením, zdali se stal trestný nebo protiprávní skutek. Místo činu není výlučně omezeno na lokalitu události (primární místo činu), zahrnuje rovněž oblasti, kde došlo k relevantním činům před či po události (sekundární místo činu). Kromě zřejmých míst činu může být zahrnuto i vyšetřování nehod, podezřelých okolností požárů, dopravních nehod, teroristických útoků a identifikace obětí katastrof.

***Poznámka:** Forenzní proces není omezen na situace, kdy událost a účel odkazují na vyšetřování činu. Mezi další příklady patří občanské soudní spory, určení rodičovství, ochrana životního prostředí a kontrola hazardních her a dalších činností souvisejících s hazardními hrami. Pokud je to nezbytné, oběť může být rovněž považována za místo činu.*

2.20. Subdodavatel

Subdodavatel je právně identifikovatelnou osobou, která není součástí forenzní skupiny a se kterou byla uzavřena smlouva na provedení prací pro forenzní skupinu. Subdodavatelská činnost je realizována v systému managementu subdodavatele.

2.21. Zkoušení

Zkoušení se v tomto dokumentu používá pro případy činností zahrnujících měření a analytické techniky.

2.22. Validace

Validace je potvrzení zkoumáním a poskytnutí objektivního důkazu, že jsou speciální požadavky na konkrétní zamýšlené použití splněny.

3. OBECNÝ NÁVOD SPOLEČNÝ PRO VŠECHNY MODULY ČINNOSTÍ VE FORENZNÍM PROCESU

3.1. Řízení dokumentace

Požadavky na přístupnost a řízení dokumentace platí pro všechna stálá zařízení a rovněž všechna místa nebo lokality, kde je práce prováděna, např. místo činu.

3.2. Stížnosti a odvolání

Odpovědi na všechny stížnosti, odvolání nebo příležitost ke zlepšení musí zahrnovat identifikaci možného negativního dopadu na jakoukoliv práci, kterou vykonává forenzní skupina. Pokud je prokázáno, že by to mohlo ovlivnit jakoukoliv práci, pak je nutné uplatnit postup pro neshodnou práci.

***Poznámka:** Termín „odvolání“ v tomto dokumentu nemá být zaměňován s používáním termínu „odvolání“ v právním významu. Odvolání a odvolací proces je v kontextu tohoto dokumentu interním procesem forenzní skupiny, jejíž práce se odvolání týká. Rozhodnutí o odvolání zůstává u forenzní skupiny a nevyžaduje slyšení nebo rozhodnutí o odvolání externí agentury nebo soudu.*

Stížnosti mohou být přijaty z mnoha zdrojů, včetně zákazníků, obětí trestného činu, policie, jiných útvarů v rámci stejné organizace, např. laboratoře, skupiny vyšetřující místa činu, vyšetřujícího útvaru policie, bezpečnostních složek a soudnictví.

V případě, že je rozhodnutí soudu úspěšně rozporováno a tato skutečnost se projeví na jakékoliv práci forenzní skupiny, taková situace má být řešena prostřednictvím procesu nápravných opatření nebo jiným procesem pro zlepšení.

3.3. Způsobilost

Politika forenzní skupiny musí zajišťovat, aby všichni pracovníci pracující ve forenzní skupině byli způsobilí provádět požadovanou práci.

System managementu musí definovat všechny role ve forenzní skupině, její omezení a specifikovat požadavky na kvalifikaci, výcvik, zkušenosti a znalost úkolů přidělených jednotlivým rolím. Kvalifikace, výcvik a zkušenost nezaručují odbornou způsobilost v praxi. Z tohoto důvodu musí být management nebo zodpovědné osoby za řízení lidských zdrojů schopny prokázat odbornou způsobilost všech pracovníků pomocí objektivního důkazu na základě posouzení jejich znalostí a dovedností se stanovenými kritérii.

Forenzní skupina musí zajistit, že externí pracovníci jsou způsobilí a pracují podle systému managementu forenzní skupiny (viz rovněž 2.20 subdodavatelé).

Při posuzování způsobilosti jednotlivých forenzních skupin je nutné zajistit, že tam, kde je to vhodné, pracovníci rozumí technologii použité při trestném činu, například palným zbráním, a technologii použité pro vyšetřování činu (například otisky prstů, profilace DNA, analýza krevní charakteristiky). Rovněž mají mít dostatečnou způsobilost a zkušenost, aby rozpoznali význam čehokoliv neobvyklého, například předstíranou krádež vloupáním nebo pozměněné stopy.

Výcvik musí probíhat podle aktuálního stanoveného plánu a posuzování způsobilosti zúčastněné osoby musí probíhat na každé úrovni profesionálního rozvoje. Pokud je realizován výcvik zaměřený na konkrétní zkoušku nebo techniku, pak musí být přidělena kritéria, aby prokázala efektivitu výcviku, např. pozorování relevantních zkoušek nebo analýz ohledání zkušeným pracovníkem, uspokojivé provedení analýzy kontroly kvality / zajištění kvality u vzorků, korelace výsledků s těmi, které poskytli jiní vyškolení pracovníci. Pokud je to nezbytné, školicí programy mají rovněž zahrnovat výcvik v prezentaci důkazů u soudu.

Posuzování způsobilosti může probíhat několika formami, v závislosti na provedeném úkolu (úkolech), např. písemné nebo ústní zkoušky, praktická cvičení nebo přímá pozorování kvalifikovanou osobou. V mnoha případech bude nejvhodnější metodou kombinace posuzování způsobilosti.

Každá forenzní skupina musí uchovávat aktuální záznamy výcviku pro všechny proškolené pracovníky. Tyto záznamy musí zahrnovat teoretické znalosti a praktické zkušenosti, absolvované externí nebo interní kurzy a odpovídající výcvik (i opakovaně, pokud je to nutné) absolvované v průběhu práce pro forenzní skupinu. Záznamy musí být dostatečně podrobné, aby poskytly důkaz, že všichni pracovníci byli náležitě proškoleni a že jejich způsobilost provádět úkoly nebo zkoušky byla formálně posouzena. Tyto záznamy mají být uchovány po stanovené období podle očekávání zákazníka a/nebo právního systému.

Pro začlenění pracovníků do forenzní skupiny musí být zaveden postup, jenž má definovat požadovaný výcvik a dozor. Tento postup nebo proces se může lišit v závislosti na schopnostech, kvalifikacích a zkušenostech účastníků výcviku. Individuální program výcviku musí být založen na odbornosti, odborných znalostech a zkušenostech.

Forenzní skupina rovněž musí mít postupy pro průběžný výcvik a udržování způsobilosti, dovedností a odbornosti.

Při zaměstnávání pracovníků jiné organizace (ač forenzní) musí být jejich způsobilost ověřena.

3.4. Další kritéria týkající se pracovníků

Má být vypracován etický kodex (jakkoliv pojmenovaný) pro forenzní skupinu, upravující etické jednání, zachování důvěrných informací, nestrannost, osobní bezpečnost, vztahy s jinými členy forenzní skupiny a jakékoliv další oblasti, u kterých je nutné zajistit vhodné chování všech pracovníků. Etický kodex má být rovněž použitelný pro všechny interní a externí pracovníky.

3.5. Záznamy

Forenzní skupina musí mít dokumentované postupy na vytváření a udržování záznamů týkajících se každého případu, jenž je předmětem zkoumání. Informace, které mají být obsahem složky záznamů, musí být náležitě dokumentovány. Tyto záznamy nejsou omezeny pouze na záznamy o komunikaci se zákazníky (ústní či písemné). Mohou zahrnovat přezkoumání smlouvy, ohledání/zkoušky vyžadované a odsouhlasené se zákazníkem, doklady o příjmu stop, popisy stop včetně balení a pečetění, obsílky, záznamy o pozorování a výsledky zkoušek/zkoumání, odvolání na použité postupy, diagramy, tisky, fotografie, videa.

Záznamy požadované pro podporu závěrů musí být takové, aby v případě nepřítomnosti původního pracovníka mohla jiná způsobilá osoba zhodnotit to, co bylo vykonáno, interpretovat údaje a v případě nutnosti zopakovat danou činnost.

Záznamy musí umožňovat zpětnou sledovatelnost.

Zvolená metoda záznamu bude záležet na charakteru zvoleného forenzního procesu. Záznam lze pořídit například nákresem nebo textem, fotokopii, počítačem, zaznamenáním zvuku, zaznamenáním hlasu, fotografiemi, videem, 3D laserovým skenováním.

Není vždy možné uchovat potenciální důkazy, například pokud je nezbytné odstranit část krevní charakteristiky pro analýzu DNA. V takovéto situaci musí být potenciální důkaz před odstraněním zdokumentovaný a/nebo změřený s použitím vhodných záznamových metod.

Záznamy o pozorování musí být pořízeny v době ohledání nebo co možná nejdříve po ohledání a musí zahrnovat, kde to přichází v úvahu, informaci, kdo provedl ohledání na místě činu, datum, lokalitu, vzorkování, výsledky zkoumání/zkoušení, kontroly kvality a podmínky zkoumání/zkoušení. Pokud jsou prováděny instrumentální analýzy, pak mají být zaznamenány pracovní parametry. Ze záznamů složky případu musí být jasné, kdo realizoval jednotlivé fáze procesu, kdy (např. relevantní datum (data)) a předmět zkoumání.

Veškeré změny v záznamech mají být uchovány tak, aby původní informace mohla být přezkoumána, buď v papírové formě, nebo elektronicky. V případě, že je výsledek zkoušky nebo zkoumání zamítnut, pak má být důvod (důvody) tohoto zamítnutí zaznamenán, společně s datem a identifikací osoby, která výsledek zamítla.

Politika archivace forenzní skupiny musí zohledňovat právní požadavky a očekávání zákazníka příslušné země nebo regionu.

Manuální výpočty a přenos dat, které tvoří část validovaného elektronického procesu, má kontrolovat jiná osoba. Složka případu má obsahovat informaci, že takové kontroly byly provedeny, kým a kdy.

Všechny stránky ve všech dokumentech ve složce případu mají být výsledovatelné až k případu. Má existovat mechanismus, kterým je zajištěna celistvost dokumentace. Což znamená, že například má být jednoduché stanovit, zdali dokument byl přidán do složky později nebo zdali ve složce dokument chybí.

Papírové záznamy, které vypracovala forenzní skupina, použité jako součást složek případů, mají mít stránky číslované způsobem, který uvádí celkový počet stránek.

Musí být uchovávány „průběžně vedené, na sebe navazující“ záznamy uvádějící jednotlivé osoby nebo organizace, které mají v držení stopu (počínaje příjmem stopy až po zpracování a skladování, a pokud připadá v úvahu až po navrácení předkládajícímu klientovi nebo po likvidaci).

Postup pro „průběžně vedené, na sebe navazující“ záznamy musí být upraven tak, aby splňoval právní předpisy jednotlivých zemí. Jakýkoliv přesun materiálu musí být zaznamenán. Záznamy týkající se průběžného vedení musí být uchovány v souladu s požadavky pro ostatní složky záznamů.

Elektronické ekvivalenty ručně psaných iniciál nebo podpisů jsou akceptovatelné za předpokladu, že forenzní skupina může prokázat, že elektronické iniciály nebo podpisy mohou být aplikovány pouze jednotlivcem, kterému náleží.

Pokud jsou záznamy uchovávány elektronicky, má být zaveden mechanismus zamezující odstranění složek/dat; kromě toho má být jasné, jaké záznamy jsou uchovávány v kterých lokalitách.

Obecně platí, že záznamy mají být provedeny trvalým způsobem; například ručně psané poznámky mají být psány nesmazatelným inkoustem. Výjimky lze udělit, pokud z důvodu ochrany prostředí nelze používat inkoust (může zahrnovat vytvoření diagramů a obtahy tužkou, včetně barevných tužek).

Pokud se v záznamech vyskytují odborné zkratky, pak musí být jasně vysvětleny a být snadno pochopitelné.

3.6. BOZP

Forenzní skupina má všem pracovníkům poskytnout bezpečné prostředí, včetně přijetí a používání dokumentovaného programu BOZP, který má vzít v úvahu a upravovat práci prováděnou na stálých pracovištích forenzní skupiny, na místech mimo stálá pracoviště nebo na přidružených dočasných nebo mobilních pracovištích.

3.7. Interní audity

Program interního auditu musí, pokud to přichází v úvahu, zahrnout činnosti ohledání na místě činu, činnosti zkoumání/zkoušení a proces uvádění výsledků včetně jejich interpretací.

Při hodnocení zavedení postupů forenzní skupiny musí být zahrnuto přímé pozorování, zkoumání a zkoušení provedené na místě nebo v laboratoři.

3.8. Monitoring na místě činu

Forenzní skupina má mít program monitoringu na místě, aby zajistila, že pracovníci mají požadovanou kvalifikaci a způsobilost.

Mezi faktory, které mají být vzaty v úvahu při rozhodování o přístupu k monitoringu, patří, ale nejsou omezeny pouze na:

- stupeň složitosti konkrétního místa činu pro potvrzení způsobilosti;
- frekvenci práce na různých místech činu;
- rozsah akreditace;
- zkušenost pracovníků;
- frekvenci výskytu daných činů, například teroristických činů. Činy, které se vyskytují vzácně, mohou vyžadovat jiné způsoby potvrzení způsobilosti, například předstíraný incident nebo jiné typy simulací;
- další činnosti, které probíhají za účelem potvrzení způsobilosti.

Osoba provádějící monitoring musí splňovat odpovídající kvalifikační požadavky pro odbornou způsobilost. Monitoring nemá pouze pokrývat procesní aspekt práce, ale zároveň se má zaměřit do hloubky na odbornou způsobilost pracovníků a jejich schopnost činit relevantní rozhodnutí na místě činu.

3.9. Neshodné zkoumání a zkoušení

Forenzní skupina musí mít politiku a postupy identifikující neshodnou práci a kromě toho politiky a postupy, které se uplatní, pokud je identifikována. Průběžné monitorování může být provedeno mnoha způsoby, například pomocí vzájemného přezkoumání, zkoušení způsobilosti a společných cvičení, auditování a na základě stížností zákazníků.

Na začátku musí být posouzen význam neshody ve vztahu k platnosti výsledků zkoumání nebo zkoušek a stanovena příčina. Toto musí zahrnout důsledné prošetření složky již nahlášeného případu. Politika a postupy musí zajistit, že jsou určeny zodpovědnosti pro řízení nevyhovující práce a opatření, která musí být přijata. To může zahrnovat odnětí či pozastavení protokolu o zkouškách, informování zákazníka, zastavení zkoumání a zkoušení, opětovné zkoušení nebo zkoumání, upravení postupů nebo metod či opakování výcviku.

Jakmile jsou nápravná opatření identifikována a schválena, musí být okamžitě zavedena. Určený orgán poté musí rozhodnout, kdy práce může být opět zahájena. Je důležité zajistit, aby neshodná práce byla efektivně identifikována a související nápravná opatření zavedena ve všech relevantních oblastech forenzní skupiny.

Pokud je zjištěno, že forenzní skupina vydala zprávu obsahující neshodnou práci, jejíž výsledky mohou významně ovlivnit výsledek, pak musí být zákazník okamžitě informován. Dále musí být práce nebo zpráva zrušena (pokud je to možné) a forenzní skupina provede další nápravu.

Pokud bylo identifikováno, že se neshodná práce může opakovat, pak musí být zavedena příslušná nápravná opatření. Ta musí zahrnout potenciální přezkoumání práce na případu ve fázi, než byla identifikována neshodná práce.

Neshodná práce a všechny činnosti musí být zaznamenány.

3.10. Metody a validace

Všechny metody musí být plně zdokumentovány včetně postupů pro kontrolu kvality a tam, kde je to vhodné, by měly být použity referenční materiály.

Bez ohledu na to, zda forenzní skupina zavedla ISO/IEC 17025 nebo ISO/IEC 17020, metody zkoumání/zkoušení musí odpovídat cíli. Při prokázání této vhodnosti bude forenzní skupina potřebovat příslušná data z validace/verifikace.

Validační studie jsou vyžadovány pro všechny metody včetně porovnávacích metod. Mohou být realizovány vědeckou společností (to je případ norem a publikovaných metod) nebo v samotných forenzních laboratořích (to je případ vlastního vývoje metod, nebo pokud dojde k významným změnám již předtím validovaných metod).

Při vypracování vlastních procesů musí forenzní skupina prokázat za pomoci objektivního důkazu, že posoudila faktory, jež mohou ovlivňovat výsledky, a že je zaznamenala. Mezi příklady takovýchto procesů patří proces vytváření strategie po příjezdu na místo činu, ochrana a uchovávání stop, identifikace stop a proces interpretace. Účelem tohoto je zajistit reprodukovatelnost a opakovatelnost procesu, a tudíž zajištění toho, že různé osoby dospějí k porovnatelným výsledkům.

Pokud byla metoda validována v jiné organizaci, pak forenzní skupina musí přezkoumat validační záznamy, aby zajistila, že provedená validace byla vhodná. Pak je možné, že forenzní skupina provede pouze ověření metody prokazující, že je způsobilá provádět zkoušky/zkoumání. Veškeré postupy validace/verifikace prováděné interně musí být dokumentovány a záznamy o validaci/verifikaci uchovány.

Pokud je to možné, technické postupy používané forenzní skupinou musí být validovány nebo ověřeny před tím, než se použijí pro práci na případu nebo jsou aplikovány na místě činu. Příkladem, kdy toto není proveditelné, je například nalezení nové látky, nové drogy. Za všech okolností musí být používané technické postupy validovány nebo ověřeny před tím, než jsou uváděny jakékoliv výsledky. Metody mohou být validovány porovnáním s ostatními zavedenými metodami s použitím certifikovaných referenčních materiálů (pokud jsou dostupné) nebo materiálů známých charakteristik. Při validaci metod zkoušek může být nutné stanovit, dle vhodnosti, následující položky (kromě jiných), například zdali metoda je kvantitativní nebo kvalitativní:

Rozsah metody

- zamýšlený cíl a omezení

Vzorkování

- metody vzorkování

Příprava vzorků

- homogenita vzorků

Zkoušení

- správnost
- přesnost
- nejistota měření

- maticové efekty
- interference
- mez detekce
- mez stanovitelnosti
- rozsah linearity
- stabilita měřených sloučenin
- specifická a selektivita
- opakovatelnost
- reprodukovatelnost
- stabilita

Interpretace

- reprodukovatelnost
- stabilita
- charakteristika výkonu
- hypotéza a/nebo scénáře
- databáze
- statistické vyhodnocení
- omezení závěrů
- vědecká literatura

Interpretace výsledků a zjištění musí být založena na vhodných studiích a dokumentovaných postupech. V případech, kdy nejsou k dispozici žádné vhodné studie, interpretace musí být přinejmenším podpořena dokumentovanými důkazy (záznamy).

Forenzní skupina má mít postup identifikující nepřiliš často prováděná zkoumání/zkoušky. Pro tato zkoumání/zkoušky existují dvě metody prokazující způsobilost, z nichž každá je rovnocenně platná, viz níže:

- pravidelné používání kontrolních vzorků a regulačních diagramů, a to i když ještě nebyly analyzovány vzorky případu; nebo
- opakované ověření před daným zkoumáním/zkouškami prováděné na vzorcích případu zahrnujících přinejmenším použití odpovídajícího referenčního materiálu, následované opakovaným zkoumáním/zkoušením reálných vzorků.

3.11. Podmínky prostředí

Prostředí v laboratořích nebo na jakémkoliv místě, kde probíhá zkoumání nebo zkoušení, musí být definováno, pokud jsou podmínky významné pro výsledek. Specifické podmínky musí být monitorovány a zaznamenávány.

Zvláštní péči je třeba ve forenzních skupinách věnovat stanovení množství materiálu ve stopách, například při analýzách povýstřelových zplodin a DNA. Je vyžadováno fyzické oddělení práce s velkým množstvím materiálu ve stopách a minimální stopou, např. aktivní farmaceutické substance a stopové drogy, s přihlédnutím k výskytu možnosti kontaminace všech pracovníků forenzní skupiny. Pro zajištění důkazů a ochranu pracovníků musí být používány náležitě osobní ochranné pomůcky. Přístup do laboratorních prostor se speciálními potřebami týkajícími se kontaminace musí být omezen a řízen. Prostředí, zařízení, pracovní plochy, ošacení a potraviny může být nutné monitorovat.

Forenzní skupiny mají být schopny identifikovat potenciální kontaminaci a její zdroje. To může vyžadovat shromažďování podpůrných informací, které mohou být užitečné, pokud jsou získány neobvyklé výsledky (např. databáze DNA / otisku prstů / otisku bot pracovníků/návštěvníků).

Přístup na místo činu má být kontrolován. Musí být vzaty v úvahu vlivy prostředí, aby bylo zabráněno ztrátě nebo poškození stop. Pokud není možné řídit významné podmínky prostředí, např. počasí na místě činu, pak musí být zaznamenány skutečné podmínky prostředí.

Hlavní důraz musí být během celého forenzního procesu kladen na celistvost a neporušenost stop. Podmínky skladování musí být takové, aby vyloučily ztrátu, poškození a kontaminaci a aby zajistily jejich celistvost a identitu. V případě skladování/uchovávání stop podléhajících rychlé zkáze je nutné jejich znehodnocení minimalizovat.

3.12. Zařízení, záznamy o zařízení, referenční sbírky a spotřební materiál

3.12.1 Zařízení

Forenzní skupina musí mít program pro údržbu a kalibraci používaného zařízení; tento program musí umožnit prokázání návaznosti měření tam, kde je to nutné.

Zařízení, které ovlivňuje kvalitu zkoumání a zkoušení, musí být označeno nebo identifikováno jiným způsobem než ostatní. Zařízení může být vlastněno laboratoří, může být zapůjčeno, pronajato, získáno na leasing nebo poskytnuto jiným zdrojem. Zodpovědnost za stav kalibrace a celkovou vhodnost používaného zařízení spočívá výlučně na forenzní skupině.

Pokud je používán software, pak musí být prokázáno, že je vhodný, což může mít formu ověření funkčnosti softwaru, například použití tabulky pro výpočet hodnot, nebo může být součástí širší validace forenzního procesu, ve kterém se používá software, například používání databází pro párování specifických charakteristik.

Forenzní skupina musí mít dokumentované politiky a postupy stanovující podmínky, za nichž lze zařízení použít. Musí být rovněž zavedeny politiky a postupy pro používání jednorázového vybavení, aby bylo zajištěno, že takovéto vybavení nepřispívá ke kontaminaci chybným nebo opětovným používáním.

Vybavení a zařízení musí být používáno pouze oprávněnými pracovníky. Pokud forenzní skupina dané zařízení přímo neřídí, pak musí ověřit to, že zařízení plní všechny požadavky před každým použitím. Mezi typická opatření patří vizuální kontroly, kontroly funkčnosti a/nebo opětovná kalibrace. Postup verifikace musí být dokumentován a ověřovací záznamy uchovány.

Některá zařízení používaná na místě činu mají automatické kontrolní funkce, některé nepodléhají vlivu přepravy a vyžadují pouze ověření a jiná mohou vyžadovat použití referenčního materiálu, jenž validuje kalibraci a uspokojivý stav funkčnosti. Výkon zařízení musí ověřovat pracovníci s uznanou způsobilostí provozovat a ověřovat tato zařízení.

3.12.2 Záznamy o zařízení

Pro každé zařízení a jeho software, které jsou významné pro prováděná zkoumání/zkoušky, musí být uchovávány záznamy.

Očekává se, že záznamy uchovávané všemi forezními skupinami budou v souladu s požadavky specifikovanými v ISO/IEC 17025, čl. 5.5.5.

3.12.3 Referenční sbírky

Referenční sbírky dat nebo položek/materiálů představující ty, které se vyskytují v jednotlivých případech a uchovávají se za účelem identifikace, porovnání nebo pro účely interpretace např. hmotnostní spektrum, laky motorových vozidel nebo sklo předních světlometů, vzorky drog, kontrolní tisky psacích strojů, úlomky dřeva, střely, náboje, profily DNA, databáze frekvencí, musí být plně dokumentovány, jednoznačně identifikovány a řádně kontrolovány.

3.12.4 Spotřební materiál

Kvalita referenčních materiálů a činidel musí být vhodná pro použitý postup. Čísla šarží/dávek referenčních materiálů a kritických činidel musí být zaznamenávána. Spolehlivost všech významných činidel musí být podrobena zkoušce.

Referenční materiály a činidla mají nést následující označení:

- název;
- koncentrace, je-li vhodné;
- datum přípravy a/nebo datum expirace;
- identifikace osoby, která je připravovala;
- podmínky uchovávání/skladování, pokud je to relevantní;
- varovná označení, je-li to nezbytné.

Forezní skupina musí definovat a dokumentovat své politiky a postupy pro výběr a používání nakupovaných externích služeb, zařízení a dodávek spotřebního materiálu, které ovlivňují kvalitu jejích služeb. Musí existovat postupy a kritéria pro inspekci, příjem/vyřazení a skladování/uchovávání spotřebního materiálu, například spotřební materiál používaný na místě činu, během analýzy a osobní ochranné pomůcky.

Musí existovat náležitá záznamy o kvalitě externích služeb, dodávek a nakupovaných produktů, které musí být udržovány po období stanovené systémem managementu. Záznamy obsahují čísla dávek všech významných činidel, kontrolního materiálu a kalibrátorů, datum přijetí a datum nasazení materiálu.

4. MODULY ČINNOSTÍ VE FOREZNÍM PROCESU

Tato část identifikuje různé činnosti ve forezním procesu jako oddělené moduly a uvádí návod, který lze použít nezávisle na tom, zdali byla implementována norma ISO/IEC 17025 nebo ISO/IEC 17020. Vzájemné odkazy jsou uvedeny v příloze C.

Je akceptovatelné, pokud jsou moduly popsány jako popis časové osy. Avšak takto to nemusí být vždy a pořadí prováděných činností bude záležet na okolnostech, z nichž některé mohou být opakovány.

4.1. Prvotní diskuse týkající se řešení na místě činu

Toto je fáze, kdy je přidělen vyšetřovatel. V této fázi musí vyšetřovatel od „zákazníků“ získat specifické informace a současně může „zákazníkům“ podat potřebné příkazy. Forenzní skupina přiděluje jasně stanovenou pravomoc a zodpovědnost za ohledání na místě činu a také na všech souvisejících místech. Mezi aspekty smluvního vztahu, které zde mohou být zapojeny, patří přezkoumání smlouvy, subdodávky a jmenování zodpovědných osob.

4.1.1 Přezkoumání smlouvy

Vzhledem k povaze ohledání na místě činu není rozsah přidělení vždy jasný před tím, než je zahájeno šetření.

Forenzní skupina je zodpovědná za to, aby zajistila, že veškerá práce probíhá v rámci rozsahu způsobilosti.

Forenzní skupina má mít systém, který zajišťuje, že nadcházející přidělení jsou okamžitě přezkoumávána a buď prováděna, nebo pokud je nutné, odmítnuta podle stanovených politik a postupů.

Při rozhodování o procesu ohledání na místě činu musí být vzaty v úvahu následující body:

- požadované odbornosti a odborná způsobilost vyšetřovatelů;
- rozsah a konkrétní podmínky daného úkolu, pokud jsou dostupné a pochopené, aby bylo možné vydat jasné pokyny;
- použití vhodných zdrojů, vybavení a zařízení;
- průběžné monitorování vlastních případů a úkolů prováděné forenzní skupinou;
- monitorování dokončených případů nebo úkolů z pohledu splnění požadavků a správného provedení.

U rutinních nebo opakovaných požadavků na práci může být přezkoumání omezeno pouze na zohlednění času a lidských zdrojů. Vyhovující formou záznamu je v těchto případech odsouhlasení oprávněnou osobou.

Následující aspekty musí být vzaty v úvahu pro všechna konkrétní místa:

- jurisdikce;
- neporušení místa činu;
- podmínky prostředí;
- potřeba jakéhokoliv speciálního zařízení nebo speciálních způsobilostí;
- problematika BOZP;
- velikost a složitost místa (míst) činu a potřeba dalších zdrojů;
- přidělení zodpovědnosti za jedno místo činu a koordinační zodpovědnost za několik míst.

V situacích, kdy jsou akceptovatelné ústní dohody, organizace musí uchovávat záznam všech požadavků a pokynů obdržených ústně, a to včetně data a identity zástupce zákazníků.

Navrácení nebo likvidace stop a ponechaného materiálu musí být se zákazníkem dohodnuta a zaznamenána písemně. Jakákoliv odchylka od dohod uzavřených během prvotního přezkoumání smlouvy musí být zaznamenána.

4.1.2 Příkazy zákazníkovi

V některých situacích může být pro forenzní skupinu vhodné zákazníkovi sdělit příkazy, jak nejlépe zajistit místo činu.

Avšak množství dostupných informací týkajících se místa činu může být velmi omezené, a tudíž může být velmi obtížné sdělit přesné příkazy.

4.1.3 Subdodávky a další technická podpora

Forenzní skupina se může setkat se situacemi, kdy jsou zapotřebí další zdroje. Tyto potřeby mohou být naplněny smluvně vázanými nebo jinými pracovníky technické podpory nebo subdodavatelsky.

Ve všech případech, kdy jsou zapojeni subdodavatelé nebo jiní pracovníci technické podpory, forenzní skupina musí poskytnout důkaz o jejich způsobilosti pro přidělené úkoly.

Ve všech případech subdodávek musí forenzní skupina poskytnout náležité důkazy o způsobilosti subdodavatele jako například osvědčení o akreditaci nebo záznamy z posuzování provedeného kvalifikovaným pracovníkem podle náležitých postupů.

4.1.4 Přidělení zodpovědnosti

Forenzní skupina musí mít jasnou politiku a postupy pro jmenování a přidělování pracovníků zodpovědných za ohledání na místě činu. Ke každému případu musí být přidělena způsobilá osoba, která nese odpovědnost (na názvu nezáleží). Je určena v závislosti na:

- legislativě/politice;
- typu trestného činu: hromadně páchané trestné činy oproti závažným trestným činům;
- charakteru případu, složitosti a dalších podmínek na místě činu.

Hlavní zodpovědnost za každé vyšetřování na místě činu má vyšetřovatel, který byl jmenovaný zodpovědnou osobou za případ, což musí být dokumentováno ve složce případu. Zodpovědnosti musí být jasně stanoveny ve všech fázích, konkrétně pokud jsou zapojeni pracovníci z různých organizačních jednotek.

4.2. Provedení prvotních kroků na místě činu

Toto je fáze, kdy se forenzní skupina dostaví na místo činu a provádí činnosti zajišťující neporušení místa činu a provede posouzení.

4.2.1 Prvotní konzultace na místě činu

Konzultace na místě činu budou prováděny s náležitými osobami v závislosti na právním systému dané země, například s policií, soudním lékařem, soudcem, smířčím soudcem, státními zástupci.

Pokud prvotní návštěva na místě činu prokáže, že přezkoumání smlouvy nebylo zcela v souladu se situací na místě, pak může být nutné opakovat nezbytné kroky přezkoumání.

4.2.2 Koordinace s jinou forenzní skupinou nebo se subdodavateli

Forenzní skupina nemusí mít vždy odbornou způsobilost nebo kapacitu provést všechna nezbytná vyšetřování/zkoušky. V takovém případě může být nutné použít i jiné zdroje než vlastní. Může se jednat například o jiné forenzní skupiny nebo experty z jiných forenzních skupin. V těchto případech je nezbytné koordinovat všechny zapojené zdroje.

V těchto případech má být zvážena:

- koordinace pořadí činností za účelem maximální ochrany stop;
- prevence kontaminace nebo vzájemné křížové kontaminace stop;
- ujasnění rolí a zodpovědností.

4.2.3 Kontrola a uchovávání místa činu

Je nezbytné zajistit místa činu včetně stop. Příklady kroků zabraňujících kontaminaci a znehodnocení jsou používání osobních ochranných pomůcek, například nošení rukavic a obličejových masek, omezený přístup k pracovníkům s povinnostmi ohledání a zkoušení, užití stanů.

Postupy, které jsou implementovány pro zachování místa činu, závisí na povaze trestného činu. Hromadně páchané trestné činy, jako například vloupání, může řešit vyšetřovatel pouze se základními ochrannými pomůckami a bez potřeby kontroly přístupu. V porovnání s případy činů spáchaných v interiérech vyžadují větší venkovní místa činu náročnější kontrolu ohraničení a postupy pro získání a uchovávání stop.

Činy, které jsou obecně zmiňovány jako „závažné trestné činy“ jako například znásilnění nebo vražda vyžadují přísný režim kontroly a zajištění. Přístup na místo činu má být kontrolovaný a omezený, prostřednictvím vytvoření přinejmenším jednoho policejního přístupového kordonu; v některých případech může být použit druhý vnitřní kordon. Má být uchován záznam o všech osobách, které přicházejí a odcházejí z místa.

Všechny osoby vstupující na místo činu musí nosit osobní ochranné pomůcky, které zajistí, že nebudou kontaminovat místo činu. Forenzní skupina musí včas zlikvidovat předměty použité či nošené na místě činu tak, aby stopy zajištěné z jiných míst souvisejících s trestným činem nebyly ohroženy.

Pokud místo činu není kontrolováno zákazníkem a není možné, aby jej kontrolovala forenzní skupina, pak veškeré problémy s bezpečností a nekontrolovaným přístupem mají být zaznamenány.

4.3. Vytvoření strategie ohledání na místě činu

Toto je fáze, kdy bude určen strategický plán, který může obsahovat následující otázky:

- Co se stalo?
- Kde se to stalo?
- Kdy se to stalo?
- Jak se to stalo?

- Kdo byl zapojený?
- Proč se to stalo?

Forenzní skupina musí stanovit, co představuje určené místo činu, a usilovat o definování požadavků šetření. Zároveň musí rozhodnout o potřebných technikách/zařízeních, stanovit vzorky k odběru a poté rozhodnout o pořadí jejich vzorkování a/nebo ohledání. Všechny tyto aspekty musí být zaznamenány.

4.3.1 Stanovení typu činu

O typu činu obvykle rozhoduje zákazník před tím, než je forenzní skupina přidělena k ohledání.

Forenzní skupina má mít politiku označující různé úrovně ohledání na místě činu ve vztahu k jeho typu, jako například rozlišení mezi „hromadně páchanými trestnými činy“ a „závažnými trestnými činy“ nebo používání jiných typů označení.

Tato politika má obsahovat písemné označení požadovaných způsobilostí, metod, zařízení, technik a zdrojů v závislosti na typu činu.

4.3.2 Posouzení místa činu a stanovení požadavků na šetření

Jakmile je provedeno posouzení místa činu, jež zahrnuje veškerou komunikaci s vyšetřovateli policie a bezpečnostních složek nebo s oznamovatelem, je akceptovatelné, že forenzní skupina může stanovit jiný rozsah šetření než původně stanovený (viz 4.4.1 tohoto dokumentu). V takovém případě to musí být vyjasněno a zaznamenáno a tam, kde je to vhodné, odsouhlaseno zákazníkem. V této fázi může být nutné rozhodnout o postupu pátrání.

4.3.3 Vzorkování

Vzorkování v tomto kontextu obsahuje výběr, opětovný odběr, stanovení priorit materiálů pro ohledání/analýzu pocházející z místa činu. Vzorkování se typicky provádí z několika důvodů, včetně následujících: selekce za účelem nalezení potenciálního důkazu; vzorku příliš velkého, aby byl předán laboratoři jako jedna položka; zodpovězení relevantních otázek ohledání částí celku; minimalizace celkového počtu požadovaných analytických stanovení při zajištění splnění všech relevantních právních a vědeckých požadavků.

Pro určení vzorků, které je nutné odebrat, a pořadí provedení různého vzorkování a/nebo ohledání/zkoušek je vyžadována strategie vzorkování, plán vzorkování a postupy vzorkování.

Při stanovení strategie vzorkování, plánů vzorkování a postupů vzorkování, které mají být použity, mají být zváženy následující faktory:

- dostupné základní informace;
- stanovení priorit otázek, jež mají být zodpovězeny;
- vytvoření relevantních hypotéz a jejich zdokonalování během ohledání na místě činu;
- typ forenzního vyšetřování/zkoušení, který je relevantní;
- potřeba používat statistické vzorkování;

- všechny speciální úvahy, jež musí být zohledněny, jako například počasí, BOZP, lokalita stop, možnost kontaminace, možnost manipulace se stopami, interference s ostatními stopami, nedostatek homogenity vzorku atd.;
- nutnost stanovit pořadí vzorkování, které musí být provedeno, například pokud máte otisk prstu v krvi, pak je nezbytné pro vyšetřovatele otisků nejdříve vyšetřit samotný otisk prstu před tím, než bude odebrána krev pro profilaci DNA;
- nutnost konzultovat se všemi relevantními experty/pracovníky;
- nutnost stanovit multidisciplinární strategii zajišťující, že budou odebrány náležité vzorky;
- právní požadavky;
- politika organizace.

Při vzorkování na místech činu se klade důraz na způsobilost pracovníků. Z toho důvodu má nejvyšší důležitost výcvik a způsobilost pracovníků v těchto činnostech. Do výcviku musí být začleněny všechny aspekty vzorkování na místech činu a způsobilost musí být posouzena na začátku i v průběhu.

Pokud forenzní skupina pracuje pod vedením jiné organizace, která má vypracovaný postup a plán vzorkování, pak se forenzní skupina musí řídit pouze vlastním postupem vzorkování.

4.3.4 Stanovení požadovaného vybavení a technik/zařízení

Forenzní skupina musí mít politiky a postupy, aby zajistila, že náležité zařízení, vybavení i techniky jsou dostupné; při jejich stanovení mají být vzaty v úvahu následující body:

- lokalita místa činu: interiér nebo exteriér;
- podmínky stop: stabilní nebo nestabilní;
- povětrnostní podmínky, které by mohly ovlivnit místo činu nebo stop na místě činu;
- úvahy zodpovědných pracovníků za ohledání místa činu, které vybavení či technika/zařízení mohou pozměnit nebo kontaminovat důkazy;
- další techniky, které mohou být nutné, aby je na místě činu provedl specializovaný pracovník.

Politika a postupy rovněž mají zahrnovat kroky o rozhodnutí, že forenzní skupina nemůže provést požadovanou službu.

4.3.5 Koordinace s další forenzní skupinou nebo se subdodavateli

Forenzní skupina s primární zodpovědností za místo činu může za některých okolností považovat za nezbytné vyjednat podporu další forenzní skupiny nebo subdodavatelů, aby mohla adekvátně ohledat místo činu. Koordinace mezi forenzními skupinami a/nebo subdodavateli je naprosto nezbytná, aby byla zajištěna neporušenost místa činu a hodnota všech stop z místa činu. Určenému zástupci primární forenzní skupiny odpovědnému za místo činu má být jasně určena celková zodpovědnost za místo činu a za koordinaci práce dokončené jinou forenzní skupinou nebo subdodavateli.

Všechny forenzní skupiny nebo subdodavatelé pracující na místě činu se mají nejdříve dotázat, zdali jsou zapojeny jiné forenzní skupiny nebo subdodavatelé. Pokud ano, mají komunikovat s jinými forenzními skupinami nebo subdodavateli před zahájením jakékoliv činnosti na místě činu.

Neporušenost místa činu, průběžně uchovávané a na sebe navazující stopy získané z místa činu a zamezení neúmyslnému zničení dostupných stop představují důležité aspekty při koordinaci úsilí více forenzních skupin nebo subdodavatelů.

4.4. Provedení ohledání na místě činu

Toto je fáze, kdy:

- je dokumentováno místo činu;
- místo činu je ohledáno/vyšetřeno;
- proběhne průběžná interpretace místa činu;
- stopy jsou opakovaně odebrány, označeny, dokumentovány a shromážděny;
- vzorky jsou odebrány, vzorkování je zaznamenáno;
- strategie a plány mohou být přezkoumány.

4.4.1 Postupy ohledání na místě činu

Forenzní skupina musí provádět ohledání na místě činu v souladu s procesy a postupy stanovenými ve svém systému managementu.

Za určitých okolností zákazníci poskytují základní nebo dodatečné informace, jež mají být zváženy nebo explicitně vyšetřeny v době ohledání místa činu. Pokud je použita takováto dodatečná nebo základní informace, pak musí být zaznamenána.

Před opakovaným odběrem stop má forenzní skupina zvážit podmínky na místě, aby zajistila, že stopy mohou být opětovně odebrány a dokumentovány s nejmenším možným narušením. Pokud je to nutné, stopy jsou, v závislosti na technických možnostech, připraveny pro proces odběru. Má být zváženo, v jakém pořadí budou vzorky odebírány.

4.4.2 Dokumentace místa činu

Dokumentace místa činu musí být provedena před zahájením ohledání a během šetření. Dokumentaci lze provést, například:

- písemně nebo nákresem;
- záznamem hlasu;
- fotografiemi;
- videem nebo
- 3D laserovým skenováním.

4.4.3 Ohledání místa činu

Zahrnuje následující kroky:

- prohledání;
- lokalizaci;
- posouzení relevantnosti;
- dokumentaci;
- shromáždění;

- identifikaci (označení);
- uchování a ochranu;
- balení;
- dopravu.

Všechny provedené činnosti, pozorování, nálezy i učiněné závěry během ohledání musí být zaznamenány. Záznamy musí být dostatečné, aby jim jiná způsobilá osoba porozuměla a mohla posoudit ohledání místa činu.

Forenzní skupina má provést schéma pátrání podle strukturovaného postupu, přinejmenším v oblasti závažných trestných činů, o čemž mají být uchovány záznamy.

Shromažďování stop musí probíhat v souladu s procesy a postupy v systému managementu.

Shromážděné stopy musí být jasně a jednoznačně identifikovány, aby umožnily systematické ověření. Shromážděné stopy a lokality, kde byly nalezeny, musí být dokumentovány nebo charakterizovány s použitím vhodných postupů, např. měření, plánů, diagramů, fotografií, fotogrammetrie, tak, aby bylo možné kdykoliv identifikovat stopy a určit lokality, kde byly nalezeny. Identita stop musí souhlasit se zprávou.

Je vyžadována náležitá obezřetnost a postupy, které musí být dodržovány při zacházení s potenciálně nebezpečnými látkami a položkami. Z právních důvodů forenzní skupina musí uchovávat průběžně vedené, na sebe navazující záznamy o stopách, které spravuje. Tyto záznamy musí uvádět jednotlivé osoby nebo organizace, které drží stopy, nebo alternativně jejich umístění (např. pokud jsou ve skladu).

Akceptovatelná definice a postup „pro průběžně vedené, na sebe navazující záznamy“ mají být upraveny tak, aby byly splněny právní předpisy jednotlivých zemí. Forenzní skupina musí přijmout vhodná opatření, aby zajistila, že zjištěné stopy odebrané pro další ohledání jsou obnovitelné a jsou skladovány a přepravovány beze ztráty nebo kontaminace (od prostředí, počasí, osob atd.).

Obvykle se očekává, že forenzní pracovníci kontinuálně přezkoumávají plán a strategii pro ohledání na místě činu. Veškeré revize musí být zaznamenány.

4.4.4 Zkoušení

Viz rovněž 3.12 tohoto dokumentu, obecný návod pro zařízení.

Forenzní skupina může provádět zkoušení včetně, ale ne výlučně, kvantitativního měření a předběžných nebo screeningových zkoušek jako součást ohledání na místě. Pokud je skupina akreditována podle ISO/IEC 17025, pak jsou požadavky uvedené v této normě. Pokud ale je orgán akreditovaný podle ISO/IEC 17020 a do svých inspekčních činností začlenil zkoušení, pak má plnit relevantní požadavky ISO/IEC 17025.

4.4.5 Zařízení používaná na místě činu

Níže jsou uvedeny vybrané příklady mobilního zařízení používaného na místě činu, jež musí být kalibrováno nebo zkontrolováno podle předepsaného programu údržby před tím, než je použito:

- digitální fotoaparáty (kalibrace vyvážení bílé);
- elektrostatické snímače (přístroje na snímání prachových stop);
- forenzní zdroje světla, například pro detekci biologických stop atd. (ultrafialové a infračervené zdroje světla);
- detektory na plyn, na výbušniny, na kapaliny/akcelerátory;
- laserové telemetry, pravítka, mikrometry a měřicí přístroje zaznamenávající vzdálenosti a rozměry;
- teploměry;
- zvukoměr;
- GPS pro identifikaci/zaznamenání místa činu;
- posuvná měřítka;
- detektory radioaktivního záření;
- data-loggery používané pro záznam povětrnostních podmínek (pro palynologii a entomologii).

Některé příklady kritického spotřebního materiálu, jehož spolehlivost musí být vyzkoušena před použitím na místě činu, jsou uvedeny níže:

- testovací sady pro krev, např. zkoušky na peroxidázu; sperma, např. kyselou fosfatázu; drogy, např. Marquis;
- chemikálie pro detekci a zvýraznění, např. Luminol, Leuco Crystal Violet.

Výsledky testů musí být zaznamenány.

Zařízení v mobilních laboratořích použitá na místě činu musí plnit stejné požadavky jako zařízení ve stálých prostorech.

4.5. Posouzení nálezů z místa činu a zvážení dalšího ohledání

Toto je fáze, kdy forenzní skupina určí, zda byl účel ohledání splněn, zdali je nutné a možné další ohledání nebo zdali ohledání místa činu bylo ukončeno. V této fázi forenzní skupina rovněž rozhodne, zdali musí být odeslány vzorky na další ohledání a zkoušení.

4.5.1 Přezkoumání nálezů z místa činu v kontextu požadavku a strategie

Abnormalitou a nesrovnalostí na místě činu jsou zjištění a pozorování, které neodpovídají obecným očekáváním týkajícím se místa činu, například řešení krádeže motorového vozidla a nalezení mrtvoly v kufru vozidla. Nesrovnalost stop může být situace, pokud stopa chybí, není zabezpečená nebo existuje pochybnost týkající se její vhodnosti nebo celistvosti.

Abnormality nebo nesrovnalosti na místě činu, které jsou předvedeny týmu vyšetřovatelů nebo jimi identifikovány, musí být zaznamenány a mají být vyjasněny před zahájením ohledání na místě činu. To může ovlivnit následný směr šetření nebo vyžadovat takový postup, který se liší od standardních postupů dle systému managementu. Pokud vzniknou pochybnosti, zdali stopy mohou být opakovaně odebrány za stejných podmínek, před zahájením činností šetření, pak má být nadřazený

orgán (například soud, soudce, státní zástupce) nebo zákazník dotázán, zdali a jak mají být použity dostupné zdroje.

4.5.2 Stanovení dalšího postupu

Zahrnuje koordinaci se:

- subdodavateli;
- různými bezpečnostními složkami a policií;
- ostatními organizacemi, např. soudním lékařem předávajícím a přijímajícím informace.

Může rovněž zahrnovat sběr informací jinými zdroji, jako například mobilními operátory, průmyslovou televizi – CCTV, sběrem vzorků od potenciálních podezřelých osob nebo od obětí a zkouškami za účelem eliminace.

4.5.3 Následné laboratorní vyšetřování/zkoušky

Toto je fáze, kdy forenzní skupina stanoví, kam budou stopy odeslány podle typu vyšetření/zkoušek, které mají být vykonány.

Forenzní skupina musí zajistit, že identifikované stopy použité pro další vyšetřování/testy jsou vhodně skladovány/uchovávány, přepravovány bez kontaminace (vzhledem k prostředí, počasí, osobám atd.) a je minimalizováno jejich poškození (především v případě stop podléhajících rychlé zkáze).

4.6. Interpretace a uvádění zjištění z místa činu

Tato část se týká interpretace a uvádění výsledků, které se mohou realizovat ihned po vyšetřování na místě činu.

Zpráva má obsahovat všechny výsledky vyšetřování/zkoušek, pozorování, zjištění, a pokud je to vhodné a přípustné, také závěry učiněné na základě těchto výstupů. Dále má obsahovat všechny informace, na základě kterých lze provést interpretaci.

Forenzní skupina musí vytvořit svůj vlastní formát a obsah pro své zprávy. Obecné zásady interpretace a uvádění dat jsou uvedeny v částech 4.8 a 4.9.

4.7. Vyšetřování a zkoušky

Toto je fáze, kdy pracovníci forenzní skupiny stanoví strategii vyšetřování, vyberou si metody/postupy a rozhodnou o sledu vzorkování, vyšetřování a zkoušení. To vše bude provedeno po dohodě se zákazníkem jako součást přezkoumání smlouvy.

4.7.1 Přezkoumání smlouvy a výměna informací

Osoba, jež má provést vyšetřování a zkoušení, nemusí mít nutně předchozí znalost o případu. Proto je důležité mít dokumentované přezkoumání smlouvy stanovující účel vyšetřování a zkoušek, které mají být vykonány. Je zároveň nutné poskytnout osobě provádějící vyšetřování a testy základní informace o případu, které mohou souviset s průběhem zkoušení.

Avšak poskytnutí této informace nemá ohrozit nestrannost jakéhokoliv následujícího vyšetřování/zkoušení.

4.7.2 Postup vyšetřování a zkoušení

Pokud je to vhodné, má vzít forenzní skupina při stanovení strategie vyšetřování a zkoušení v úvahu následující:

- požadavky zákazníka;
- vhodnost zvoleného typu forenzního vyšetřování pro řešení identifikovaných problémů;
- naléhavost a prioritu požadavků zákazníka;
- náležité základní informace;
- alternativy k tvrzením, které byly již poskytnuty zákazníkem;
- dostupné zdroje forenzní skupině;
- dostupné experty pro konzultaci před zahájením vyšetřování nebo zkoušení;
- vyšetřování nebo zkoušení, které má předpoklad poskytnout nejvíce informací v reakci na různá tvrzení a alternativy;
- záležitosti, které by mohly ovlivnit celistvost vyšetřovaných stop nebo zkoušek;
- omezení, která mohou existovat, např. potřeba zachovat materiál pro jiné účely, finanční náklady;
- vyšetřování/zkoušky nebo jiné činnosti, které mohou mít destruktivní efekt na následné vyšetřování/zkoušení;
- koordinace násobného vyšetřování/zkoušení určující vzorek (vzorky), které musí být odebrány, a pořadí provedení vzorkování nebo vyšetřování/zkoušení;
- vyšetřování/zkoušení služeb, jež je aktuálně k dispozici v laboratořích;
- přihlídnutí k antikontaminačním opatřením vhodným pro dané vyšetřování/zkoušení a pro všechny typy stop, které potenciálně mohou být k dispozici;
- průběžné přezkoumání strategie vyšetřování a zkoušení na základě nové a významné informace;
- vše, co je technicky možné a užitečné pro splnění požadavků zákazníka, včetně obhajoby.

Při strategii vyšetřování a zkoušení mohou být rovněž vzaty v úvahu jiné prvky.

4.7.3 Požadované vybavení, technika a zařízení

Přístup do pracovních prostor laboratoře musí být řízený a omezený. Návštěvníci nesmí mít neomezený přístup do pracovních prostor laboratoře. O všech návštěvách pracovních prostor laboratoře musí být vedeny záznamy.

Prostory, kde jsou skladovány stopy, musí být zabezpečeny tak, aby bylo zabráněno krádeži nebo jejich narušení. Podmínky skladování mají zajistit vyloučení ztráty, poškození, kontaminace a udržení celistvosti a identity stop. To platí jak před, tak i po vyšetření. Pokud se to týká položek podléhajících rychlé zkáze, pak musí být jakékoliv jejich poškození minimalizováno.

4.7.4 Koordinace vícenásobného vyšetřování a zkoušení

Určení strategie vyšetřování a zkoušení, výběr vhodných metod a rozhodnutí o vhodném pořadí vyžaduje celkovou pracovní znalost stávajících forenzních možností. Pro zajištění vhodné úrovně služeb zákazníkům a na ochranu před neúmyslnou ztrátou stop musí mít všichni pracovníci ve forenzní skupině odpovídající za tato rozhodování přinejmenším obecný výcvik ve způsobilosti vyšetřování/zkoušení v daných forenzních oborech. Výcvik má být pro pracovníky forenzní skupiny

organizován periodicky, aby si udrželi aktuální znalost o dostupných forenzních možnostech – včetně koncepce nedestruktivního vs. destruktivního vyšetřování/zkoušení.

Při určení/stanovení nejvhodnějšího balení a uchovávání/skladování stop musí být vzato v úvahu možné další vyšetřování/zkoušky, jaké vzorky musí být odebrány a jaké je vhodné pořadí jejich odběru. Pokud stopy v daném případě vyžadují multidisciplinární vyšetřování/zkoušení, pak má být zajištěno, že každá položka je předmětem náležitého vyšetřování nebo zkoušek a že pořadí neúmyslně nebrání dodatečnému vyšetřování/zkoušení.

Ve všech případech musí mít všichni pracovníci provádějící vzorkování, vyšetřování nebo zkoušení zodpovědnost za manipulaci, zpracování, vzorkování a vyšetřování/zkoušení jednotlivých položek nebo stop nejvhodnějším způsobem a v nejvhodnějším pořadí.

4.7.5 Kontrola kritických zjištění/nálezů

Záznamy o kontrolách relevantních zjištění musí indikovat, že každý kritický nález byl zkontrolován a kdo a kdy kontroly provedl. Toto lze zaznamenat několika způsoby, včetně údajů o každém nálezu, údajů u souhrnu nálezů nebo prohlášení v záznamech. V záznamech musí být uvedeno, zdali byla stopa přijata jako kritický nález, nebo musí být popsána provedená opatření, pokud tomu tak nebylo.

Pokud je kontrola kritických zjištění jediným způsobem kontroly kvality, jako například analýza krevní charakteristiky, porovnání otisku bot, interpretace místa činu nebo identifikace a interpretace újmy, pak tato kontrola musí být provedena bez znalosti původního výsledku a tato nezávislost musí být ze záznamů zřejmá.

4.7.6 Vzorkování

Výběr, opakovaný odběr, stanovení priorit a vzorkování materiálů z položek podrobeným testům jsou důležitou součástí forenzního procesu. Laboratoře musí zajistit, aby byly dokumentovány postupy a výcvikové programy zahrnující uvedené aspekty své práce, a zabezpečit ukládání podrobných zápisů o kompetencích/výcviku všech pracovníků. Viz rovněž 4.3.3 tohoto dokumentu.

4.7.7 Provedení vyšetřování nebo zkoušek

4.7.7.1 Zacházení se zkušebními položkami

Pro právní účely má být forenzní skupina schopná prokázat, že zkoumané a popsané stopy/vzorky byly předány laboratoři. Průběžně vedené, na sebe navazující záznamy mají být zachovány od doby přijetí položek/vzorků s detaily o každé osobě, která s položkami zacházela, nebo alternativně o umístění těchto položek (například pokud byly skladovány/uchovávány).

Při zpracování stop, např. na adhezních páskách pro vlákna, na mikroskopických sklíčkách, je forenzní skupinou vytvořen začátek průběžně vedeného, na sebe navazujícího záznamu, který bude uložen ve složce záznamů.

Musí existovat dokumentované postupy, které popíší přijatá opatření zabezpečující zkoumané stopy ponechané bez dozoru.

4.7.7.2 Zajištění kvality vyšetřování a výsledky zkoušek

Provedení analýzy musí být monitorováno na základě systému operativního řízení kvality, které je vhodné pro typ a frekvenci vyšetřování/zkoušení prováděných forenzní skupinou.

Rozsah činností kontroly kvality zahrnuje používání:

- srovnávacích (referenčních) sbírek;
- certifikovaných referenčních materiálů a interně připravených referenčních materiálů;
- statistických tabulek;
- pozitivních a negativních kontrol;
- regulačních diagramů;
- opakovatelných vyšetřování/zkoušení;
- alternativních metod;
- opakování vyšetřování/zkoušení;
- nahodilých vzorků, standardních vzorků, standardních přídavek a interní normy;
- nezávislé kontroly (verifikaci) jiným oprávněným pracovníkem.

V závislosti na specifikách prováděných zkoušek může forenzní skupina využít jeden nebo několik uvedených příkladů, aby prokázala, že má zkoušení nebo vyšetřování „pod kontrolou“.

Postupy řízení kvality ve všech dílčích oblastech práce musí být určeny forenzní skupinou odpovědnou za práci a založeny na nejlepších možných přístupech. Postupy musí být dokumentovány a záznamy musí být uloženy tak, aby mohlo být doloženo, že byly využity všechny vhodné způsoby řízení kvality, že všechny výsledky řízení kvality jsou přijatelné a v případě, že ne, byla použita nápravná opatření.

Účinným prostředkem forenzní skupiny pro monitorování své činnosti, jak v porovnání s vlastními požadavky, tak s výkonem srovnatelných skupin, je účast v programech zkoušení způsobilosti. Při účasti v programech zkoušení způsobilosti mají být použity vlastní dokumentované postupy zkoušek. Účast v těchto programech musí být pravidelně přezkoumávána, a je-li to nutné, musí být přijata nápravná opatření.

Do záznamů o programu zkoušení způsobilosti mají být zahrnuty:

- všechny podrobnosti o provedeném vyšetřování/zkouškách;
- výsledky a učiněné závěry;
- indikace, že výkon byl přezkoumán;
- podrobnosti provedených nápravných opatření, pokud je to nutné.

4.8. Interpretace výsledků vyšetřování a zkoušek

Toto je fáze, kdy skupina provádějící vyšetřování a zkoušky posuzuje a interpretuje výsledky vyšetřování a testů na základě informací poskytnutých během procesu.

4.8.1 Interpretace

Interpretace je učinění závěrů založených nejen na pouhém výsledku provedené zkoušky, ale například i na pozorování na místě činu. V laboratoři i při ohledání na místě činu budou učiněny závěry na základě pozorování a vizuálních zkoušek, aniž by bylo nutné provést objektivní vyšetřování/zkoušky.

Interpretace musí být založena na kompletních vyšetřováních/zkouškách. Pokud to není možné, pak interpretace musí být přinejmenším podpořena dokumentovanými stopami (záznamy).

Při interpretaci musí být plně vzata v úvahu omezení vyšetřování/zkoušení. Například definitivní závěry nesmějí být činěny z předběžného testování.

Pracovníci forenzní skupiny mají mít přístup k úplným, vyčerpávajícím a správným výsledkům zkoušek a nálezům a konzultovat relevantní spolehlivé zdroje informací za účelem podpoření interpretace. Interpretaci výsledků a nálezů v kontextu případu je možné provádět, pokud je k dispozici dostatek informací o případu. Má být stanovena hypotéza založená na výsledcích/nálezech a dostupných informacích. Mají být rovněž vzaty v úvahu alternativní hypotézy.

Zvážení jedné nebo více alternativních hypotéz umožní organizaci prokázat svoji nestrannost.

Pokud je to nutné, zákazník má být požádán, aby poskytl dostatečné informace o položkách a okolnostech na místě činu. Pokud by tato informace nebyla dostupná, mohlo by to omezit možnost provedení interpretace.

4.8.2 Vzájemné přezkoumání (Peer review)

Vzájemné přezkoumání má být použito v případech interpretace výsledků nebo nálezů a pozorování, protože s interpretací má být nakládáno jako s kritickým zjištěním/nálezem.

4.8.3 Způsobilost

Výsledky interpretace musí být posouzeny a prohlášeny za způsobilé před uvedením výsledků včetně interpretací a názorů na výsledky a nálezy.

Je potřeba znát přesnou definici požadavků/kritérií způsobilosti pracovníků pro provádění interpretací.

4.9. Zpráva z vyšetřování a zkoušek včetně interpretace výsledků

Toto je fáze, kdy organizace uvádí výsledky zpráv svého vyšetřování a zkoušek. Na základě žádosti zákazníka může forenzní skupina předložit předběžné zprávy ústně nebo prostřednictvím e-mailu. V případech, kdy je práce zastavena na žádost zákazníka, není nutné zprávu vydávat.

Veškeré zprávy, na všech typech médií, musí plnit požadavky na uvádění výsledků normy ISO/IEC 17020 nebo ISO/IEC 17025.

Je možné, že forenzní skupiny nebudou schopny zahrnout do „soudního prohlášení“ všechny stopy, které jsou uvedeny v odstavci 5.10 normy ISO/IEC 17025 nebo odstavci 7.4.2 normy ISO/IEC 17020, protože formát těchto dokumentů je předepsán legislativou. Forenzní skupiny si mohou zvolit jednu nebo více následujících možností, jak vyhovět požadavkům normy:

- sepsat zprávu, která zahrnuje všechny informace požadované normou ISO/IEC 17025 nebo ISO/IEC 17020 dle vhodnosti;
- sepsat dodatek k soudnímu prohlášení, který zahrnuje všechny doplňující informace vyžadované normou ISO/IEC 17025 nebo ISO/IEC 17020 dle vhodnosti;
- zajistit, že záznam vztahující se ke konkrétnímu případu obsahuje všechny relevantní informace vyžadované normou ISO/IEC 17025 nebo ISO/IEC 17020 dle vhodnosti.

Typ a množství informací vyžadovaných v protokolu mohou záviset na právním systému.

Avšak ve všech případech musí existovat jasný údaj o tom, které části jsou základními informacemi, které jsou skutečnostmi a které jsou interpretacemi nebo stanovisky.

Výstup předaný zákazníkovi nesmí být žádným způsobem matoucí.

Protokol má obsahovat všechny výsledky vyšetřování/zkoušek, pozorování a nálezy a tam, kde je to vhodné a přípustné, závěry učiněné na základě těchto výsledků.

Protokoly vydané forenzní skupinou musí být úplné a musí obsahovat informace, na jejichž základě lze provést interpretaci.

Forenzní skupina musí disponovat postupy a kritérii pro rozhodnutí, kdy a do jaké míry se musí provést odborné přezkoumání protokolu. Technické přezkoumání má provést kvalifikovaná osoba s odbornou způsobilostí, aby potvrdila platnost výsledků. Závěry musí být řádně zdůvodněny.

Z protokolu pro zákazníka musí být jasné, na jakém základě je založena interpretace a/nebo závěry, včetně výsledků a nálezů, a rovněž dostupné informace v době provádění interpretace.

Forenzní skupina může předat ústní zprávu, pokud to vyžaduje zákazník a umožňuje laboratorní politika a, pokud je to aplikovatelné, legislativa. Ústní zpráva má být předána vhodným způsobilým pracovníkem a toto předání má být vždy zaznamenáno v následující vypracované písemné zprávě.

Kdykoliv je to možné, mají být všechny kritické nálezy/zjištění uvedené v ústní zprávě zkontrolovány. Pokud sdělovaná informace nebyla vzájemně přezkoumána nebo pokud vyšetřování/zkoušení před jejím podáním není dokončeno, pak musí být ústní zpráva předána s upozorněním, že výsledky jsou předběžné. Zákazníkovi musí být jasné sděleno, že tyto předběžné výsledky budou muset být potvrzeny dalšími testy, pokud je to vyžadováno postupy forenzní skupiny, a dále že vyšetřování/zkoušení a zpráva musí být vzájemně přezkoumány před vydáním písemného protokolu.

Pro ústní výsledky musí být zjištěna totožnost a způsobilost příjemce.

Všechny ústní zprávy musí být zaznamenány dohledatelným způsobem, včetně:

- záznamu o jméně zákazníka, data a času předání ústní zprávy a kontrole totožnosti (pokud je to relevantní);
- informace sdělené v ústní zprávě týkající se případu.

PŘÍLOHA A: PŘÍKLADY OBORŮ, KTERÝMI SE FORENZNÍ SKUPINA ZABÝVÁ

Níže uvedená tabulka uvádí pouze některé forenzní obory, ale nezabráňuje tomu, aby forenzní skupina prováděla další činnosti. I přesto, že některé forenzní obory zde nemusí být zmíněny, mohou být zahrnuty do rozsahu tohoto návodu.

Národní poznámka: V ČR je obor kriminalistiky dělen do odvětví podle druhu zkoumání.

<p>Audio, Video a počítačová analýza</p> <ul style="list-style-type: none"> - analýza videa, řeči, audio - biometrika - počítače (hardware a software) - zlepšení digitálního obrazu - obnova informací z elektronických zařízení a médií 	<ul style="list-style-type: none"> - automatická rekonstrukce lebky a simulace stárnutí - průmyslová kamera - morfologie obličeje - mobilní počítačová zařízení (včetně telefonu, GPS, PDA)
<p>Kontrolované/nekontrolované látky</p> <ul style="list-style-type: none"> - botanický materiál - sledované farmaceutické látky a drogy 	<ul style="list-style-type: none"> - příbuzné chemické látky a látky související
<p>Entomologie, botanika, archeologie Antropologie</p>	
<p>Daktyloskopie</p> <ul style="list-style-type: none"> - otisky prstů a daktyloskopické stopy (zviditelnění a porovnání) - otisky nohou (vývoj a porovnání) 	<ul style="list-style-type: none"> - otisky dlaní (zviditelnění a porovnání)
<p>Palné zbraně a balistika</p> <ul style="list-style-type: none"> - střely a náboje - palné zbraně 	<ul style="list-style-type: none"> - povýstřelové zplodiny - zbraně způsobující elektrošoky
<p>Vlasy, krev, tělesné tekutiny a tkáně</p> <ul style="list-style-type: none"> - profilace DNA zvířat - identifikace tělních tekutin - profilace DNA 	<ul style="list-style-type: none"> - mitochondriální profilace DNA - určení rodičovství
<p>Zkoumání ručního písma a písemností</p> <ul style="list-style-type: none"> - kopie a kopírované materiály - expertiza písma - inkoust a tiskový materiál - tiskárny a jiné související předměty - bezpečnostní znaky 	<ul style="list-style-type: none"> - reliéfní tisky a materiály s reliéfními vzory - protlačené tahy - papír - gumová razítka - psací stroje a materiál do psacích strojů

<p>Otisky a vtisky</p> <ul style="list-style-type: none"> - zjištění příčiny vzniku škody - otisky tkanin - stopy po rukavicích - otisky těla 		<ul style="list-style-type: none"> - otisky bot - stopy po nástrojích a otisky - stopy pneumatik
<p>Forenzní medicína</p> <ul style="list-style-type: none"> - stanovení příčiny smrti - zjištění zranění 		<ul style="list-style-type: none"> - patologie - odontologie
<p>Ohledání na místě činu (ohledání místa činu)</p> <ul style="list-style-type: none"> - analýza krevní charakteristiky - ohledání požárů - ohledání na místě činu 		<ul style="list-style-type: none"> - trajektorie střely - fotografie - chemické, biologické, radioaktivní, nukleární
<p>Toxikologie</p> <ul style="list-style-type: none"> - alkohol - drogy 		<ul style="list-style-type: none"> - farmaceutické produkty - jedy
<p>Stopy</p> <ul style="list-style-type: none"> - kyseliny - zásady - botanický materiál (kromě kontrolovaných látek) - součásti technických zařízení a zařízení domácnosti - barviva a pigmenty - krmiva a pomocné prostředky - vlákna, vlasy a chlupy - potraviny - sklo - slzotvorné chemikálie - výrobní značky (včetně obnovování výrobních čísel) - oleje a mazadla - půdy 		<ul style="list-style-type: none"> - lepidla a přilnavé látky - žhárství a požářiště, např. zbytky po požáru - ošacení/látky - korosiva - kosmetické přípravky - elektrická zařízení a součásti - výbušniny a povýbuchové látky a zbytky - hnojiva - povýstřelové zplodiny - uhlovodíková paliva - světelná žhavicí vlákna - lubrikanty a spermicidní látky - kovy a slitiny - laky/barvy - plastový materiál - pyrotechnické prostředky
<p>Automobily a ohledání automobilových nehod</p> <ul style="list-style-type: none"> - systémy automobilových imobilizérů - poruchy součástí včetně žárovek - elektrické závady - vymazané stopy 		<ul style="list-style-type: none"> - výpočet rychlosti - záznamy tachografů - určení trajektorie - zjištění pneumatik

PŘÍLOHA B: LITERATURA

EA-5/03:2008 Guidance for the Implementation of ISO/IEC 17020 in the field of crime scene investigation

ISO/IEC 17020:2012 Conformity assessment – Requirements for the operation of various types of bodies performing inspection

ISO/IEC 17025:2005 General requirements for the competence of testing and calibration laboratories

ILACG19:2002 Guidelines for Forensic Science Laboratories

ISO Guide 30:1992 (amended in 2008) Terms and definitions in connection to reference materials

ILAC-P9:11/2010 ILAC Policy for Participation in Proficiency Testing Activities

PŘÍLOHA C: VZÁJEMNÉ ODKAZY

ILAC G19:08/2014	ISO/IEC 17025:2005	ISO/IEC 17020:2012
3.1	4.3	8.3
3.2	4.8, 4.9	7.5, 7.6
3.3	5.2	6.1
3.4		
3.5	4.13, 5.7, 5.8	7.1, 7.2, 7.3, 8.4
3.6		7.1
3.7	4.14	6.1, 8.6
3.8	4.14	6.1
3.9	4.9, 4.11, 4.13	8.7, 5.2
3.10	4.3, 5.4	7.1
3.11	5.3, 5.8	6.2, 7.2, 7.3
3.12	4.6, 4.13, 5.2, 5.4, 5.5, 5.6	6.1, 6.2, 7.1
4.1		
4.1.1	4.4, 5.8	5.1, 7.1, 7.3
4.1.2	4.13, 4.7, 5.2, 5.8	7.1.5 b
4.1.3	4.5, 5.2.3	6.3
4.1.4	4.1.5 f, 5.2, 4.13	6.1, 7.3
4.2.1	4.4	5.1
4.2.2	4.5, 4.6	6.3
4.2.3	4.13, 5.3	6.2
4.3.1	5.4, 5.7, 5.8	7.1
4.3.2	4.4	5.1, 7.3
4.3.3	5.2, 5.7	6.1, 7.1.2, 7.2
4.3.4	5.3, 5.5	6.2
4.3.5	4.5, 4.6	6.3
4.4.1	4.4, 5.4	5.1, 7.1
4.4.2	4.13	7.1, 7.3
4.4.3	4.4, 4.13, 5.4, 5.7, 5.8, 5.10	7.1, 7.2, 7.3, 7.4
4.4.4	5.4	7.1.3
4.4.5	4.6, 5.3	6.2
4.5.1	4.4, 5.4	7.2
4.5.2	4.4, 5.4	5.1, 7.1
4.5.3	4.4, 4.5, 4.6, 5.4, 5.8	7.2.4, 7.1.5
4.6	5.2, 5.4, 5.8	7.1
4.7.1	4.4, 5.4	5.1, 7.1
4.7.2	4.4, 5.7, 5.8	7.1.5, 7.1.2
4.7.3	5.3, 5.8	6.2, 7.2
4.7.4	4.2.1, 5.2, 5.4, 5.8	6.1, 7.1
4.7.5	5.4, 5.9	4.1, 7.3
4.7.6	5.2, 5.7	6.1, 7.2
4.7.7		
4.7.7.1	5.8	7.2, 7.3
4.7.7.2	5.8, 5.9	7.1, 7.2
4.8.1	4.1.5 d, 5.4	4.1.1, 7.1
4.8.2	5.9	7.3
4.8.3	5.2	6.1
4.9	5.10, 4.4, 4.1, 4.4, 4.13	4.2, 6.1, 7.3, 7.4